

บทที่ 4

การศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิจัยลักษณะไทยภาคกลางในงานออกแบบสถาปัตยกรรมประเภทบ้านพักอาศัยในปัจจุบัน ได้ทำการศึกษาลักษณะกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาในเบื้องต้น เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบ และสรุปประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์นำไปเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่า และการยอมรับการนำลักษณะไทยภาคกลางไปใช้ในงานออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันจากกลุ่มสถาปนิกทั่วไป

4.1 รายชื่อสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษามีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. สถาปนิก : ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส
โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณบุญญวัฒน์- ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส
ที่ตั้ง : ถนนพหลโยธิน 21 กรุงเทพฯ
2. สถาปนิก : รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บุญญาธิการ
โครงการ : บ้านพักอาศัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บุญญาธิการ
ที่ตั้ง : 67/203 หมู่บ้านเมืองเอก ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี
3. สถาปนิก : รองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก
โครงการ : บ้านพักอาศัย รองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก
ที่ตั้ง : 181/47 ซอยพุมทรัพย์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ

โครงการ : บ้านพักอาศัย ผู้ใหญ่เกียรติ สุขมาก
ที่ตั้ง : 8/10 ถนนฉิมพลีใต้ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ

4. สถาปนิก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนิต จินดาวงศ์
โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณชัยประนิน – คุณจุฑาทพร วิสุทธิผล
ที่ตั้ง : 57 สุขุมวิท 11 พระโขนง กรุงเทพฯ

โครงการ : บ้านพักอาศัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนิต - คุณณลินี จินดาวงศ์
ที่ตั้ง : ซอยโรงเรียนสตรีวิทยา 2 ลาดพร้าว 53 กรุงเทพฯ
5. สถาปนิก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ อินพันทัง
โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณสงวน อินพันทัง
ที่ตั้ง : ตำบลโพธิ์พระ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี

โครงการ : บ้านพักอาศัยตากอากาศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ อินพันทัง
ที่ตั้ง : หาดทรายโคลน อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี
6. สถาปนิก : อาจารย์ เศรษฐ์วัฒน์ หาญศิริวัฒนา
โครงการ : บ้านพักอาศัยในโครงการเลคไซด์การ์เด็นโฮม 2
ที่ตั้ง : อำเภอลองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
7. สถาปนิก : อาจารย์ จรินทร์ รอดประเสริฐ
โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณวิโรจน์ เอื้องอุดม
ที่ตั้ง : หมู่บ้านสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม

โครงการ : บ้านพักอาศัย พลโทเจริญศักดิ์ เทียงธรรม
ที่ตั้ง : หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ
8. สถาปนิก : อาจารย์ วิทวัส เจริญพงศ์
โครงการ : บ้านพักอาศัย (บ้านสะพาน)
ที่ตั้ง : 43/28 ซอยสุขุมพัฒนา1 ถนนบางกรวย-บางบัวทอง นนทบุรี
9. สถาปนิก : คุณจุลทัศน์ กิติบุตร
โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณปรีชา ชัยรัตน์
ที่ตั้ง : 330/2 ถนนเจริญราษฎร์ ตำบลวัดเกตุ อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

10. สถาปนิก : คุณรุจนะ ประคองวิทยา
 โครงการ : บ้านพักอาศัยในโครงการ เอ็กซ์โซติค้ำ คาซ่า เขาใหญ่
 ที่ตั้ง : อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- โครงการ : บ้านพักอาศัยในโครงการ เอ็กซ์โซติค้ำ คาซ่า ชลบุรี
 ที่ตั้ง : อำเภอละมุง จังหวัดชลบุรี
11. สถาปนิก : คุณเอกฤทธิ์ ประดิษฐ์สุวรรณ
 โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณเอกฤทธิ์ ประดิษฐ์สุวรรณ
 ที่ตั้ง : เสรีวิลล่า ถนนศรีนครินทร์ กรุงเทพฯ
12. สถาปนิก : คุณประพจน์ วงศ์จรศิลป์ (บริษัท ดี+ฟอร์ม จำกัด)
 โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณชาติรี เจริญศรี
 ที่ตั้ง : หมู่บ้านเชียงใหม่แลนด์ อ.คลองชลประทาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่
13. สถาปนิก : คุณฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที (บริษัท แอสเปค ดีไซน์ จำกัด)
 โครงการ : บ้านพักอาศัย Mr. Albert L. Chandler
 ที่ตั้ง : หมู่บ้านนิชดาปาร์ค ซอยสามัคคี อ.ติวานนท์ จ.นนทบุรี
14. สถาปนิก : คุณเบญจมาศ วินิจจะกุล (บริษัท แพลน ฮาติเต็ค จำกัด)
 โครงการ : บ้านพักอาศัยในโครงการบ้านหัวไร่ปลายนา
 ที่ตั้ง : อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา
- โครงการ : บ้านพักอาศัยและร้านค้าผ้าไหม (บ้านต้นสัก)
 ที่ตั้ง : ซอยทองหล่อ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ
- โครงการ : บ้านพักอาศัย คุณธีรพล - รองศาสตราจารย์ ประภาภัทร นิยม
 ที่ตั้ง : ซอยต้นสน ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ
- โครงการ : บ้านพักอาศัยในโครงการบ้านสวนริมคลอง กรุงเทพฯกรีฑา
 ที่ตั้ง : ถนนกรุงเทพฯกรีฑา กรุงเทพฯ

4.2 การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคาร ตัวอย่างที่ศึกษา

การสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 14 ท่าน โดยสัมภาษณ์ แต่ละท่านด้วยแบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกัน สามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยรวมได้ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 1

ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารอันทำให้เกิด "วัฒนธรรมสากล" มีการทำตามแบบอย่างวัฒนธรรมตะวันตกในด้านต่าง ๆ รวมทั้งงานออกแบบสถาปัตยกรรม ประกอบกับในปัจจุบันกระแสของ "การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย" อันเป็นมรดกทางสังคมของไทยได้มีการตื่นตัวขึ้นมาก ซึ่งในด้านสถาปัตยกรรมได้มีการรณรงค์ให้งานออกแบบสื่อถึงความเป็นไทยมากที่สุดเท่าที่ทำได้ท่ามกลางกระแสของ "วัฒนธรรมสากล" และ "การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย" ท่านมีแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 1

สถาปนิกผู้ออกแบบมีแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมท่ามกลางกระแสของ "วัฒนธรรมสากล" และ "การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย" ดังนี้

ในยุคโลกาภิวัตน์สถาปนิกผู้ออกแบบจะต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อข้อมูลข่าวสาร และควรมีการจำแนกข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ มีความเหมาะสมต่อกรนำมาใช้

การออกแบบสถาปัตยกรรมในยุคโลกาภิวัตน์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เนื่องจากสถาปัตยกรรมเป็นตัวอย่างบอกถึงกาลเวลาที่สร้างขึ้น เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม มีรูปแบบเฉพาะถิ่น ดังนั้น ในการออกแบบควรมีการนำเอกลักษณ์แบบไทยมาใช้โดยให้ความสำคัญต่อความต้องการทางด้านประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับชีวิตในปัจจุบัน ผสมผสานกับความเป็นไทยที่ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนิยม (Regionalism) หรือท้องถิ่นนิยม ซึ่งมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่กันไป ทั้งนี้ สถาปนิกส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสได้สร้างสรรค์ผลงานที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นไทยมากนัก

สถาปนิกผู้ออกแบบส่วนหนึ่ง กล่าวว่า การออกแบบในยุคโลกาภิวัตน์ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ส่วนลักษณะไทยเป็นรูปแบบที่สามารถใส่เข้าไปในงานออกแบบได้ภายหลัง ในขณะที่เดียวกัน สถาปนิกผู้ออกแบบอีกส่วนหนึ่ง กล่าวว่า การทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมควรให้ความสำคัญในภาพรวม โดยให้ความสำคัญกับทุกเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน

สิ่งที่สำคัญ คือ สถาปนิกผู้ออกแบบควรมีการเน้นนำลูกค้ำให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานที่สื่อให้เห็นลักษณะไทย

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 2

“บ้านเรือน” ที่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางในอดีตมีองค์ประกอบอยู่หลายประการที่สื่อถึงความเป็นไทยตามความคิดเห็นหรือตามความเข้าใจของท่าน องค์ประกอบดังกล่าวนี้มีอะไรบ้าง และท่านทราบถึงเหตุผลของการนำไปใช้หรือไม่ อย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 2

สถาปนิกผู้ออกแบบมีความคิดเห็น มีความเข้าใจ และทราบถึงเหตุผลของลักษณะสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง ดังนี้

เรือนไทยภาคกลางเป็นการออกแบบที่พักอาศัยที่สอดคล้องกับธรรมชาติ

ที่มาของลักษณะไทยภาคกลางเกิดจากธรรมชาติของวัสดุและวิทยาการท้องถิ่นที่ประกอบกันได้สัดส่วนที่สวยงาม ซึ่งเป็นหลักสำคัญของสถาปัตยกรรมไทย มีความสอดคล้องกับการศึกษาสถาปัตยกรรมในเขตร้อน (Tropical Architecture) โดยคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศ ทิศทางลม การกันแดดกันฝน ที่ว่างโล่ง เป็นต้น

ลักษณะไทยภาคกลาง ได้แก่ การจัดกลุ่มอาคาร การยกพื้นหรือการยกลอย ซึ่งทำให้เกิดลักษณะได้ดูโปร่ง เสาลอย การซ้อนชั้นหลังคา สมโกรก ขาน นอกขาน

หลังคาน้ำจั่ว ความอ่อนช้อย ความโปร่งสบาย การปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่น เป็นต้น

ลักษณะไทยภาคกลางบางลักษณะเกิดจาก ลวดลายต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อโครงสร้างอาคาร

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 3

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งวิธีการก่อสร้างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นมา ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่องานออกแบบโดยทั่วไป สำหรับบ้านเรือนที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยในปัจจุบัน ท่านมีวิธีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานออกแบบอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 3

สถาปนิกผู้ออกแบบมีวิธีการนำเทคโนโลยีมาใช้งานออกแบบ ดังนี้

การนำลักษณะไทยภาคกลางมาตัดทอนรายละเอียดให้สอดคล้องกับวัสดุเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างประณีต มีความละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นการทำงานแบบช่างไทยโดยไม่ฝืนธรรมชาติของวัสดุ เป็นการออกแบบแนวใหม่ที่สามารถรักษาลักษณะไทยภาคกลางเอาไว้ได้ เช่น การใช้พื้นคอนกรีตเสริมเหล็กแทนพื้นไม้บริเวณนอกชาน

การยื่นชายคายาวเพื่อการกันแดดกันฝนเป็นลักษณะไทยภาคกลางที่ยังสามารถนำมาใช้งานออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสามารถอาศัยเทคโนโลยีการก่อสร้างช่วยในการออกแบบให้สามารถกันแดดกันฝนได้โดยไม่จำเป็นต้องยื่นชายคายาว

การออกแบบให้มีลักษณะไทยภาคกลางไม่ใช่การให้ความสำคัญต่อรูปแบบ แต่ขึ้นอยู่กับสถาปัตยกรรมนั้น ๆ เอื้ออำนวยต่อโครงสร้างและวัสดุที่มีความเหมาะสมอันก่อให้เกิดความสบายเป็นสำคัญ

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 4

ท่านมีแนวความคิดในการออกแบบอย่างไรที่จะทำให้อาคารมีลักษณะไทยที่สอดคล้องกับสภาพทั่วไปในปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 4

สถาปนิกผู้ออกแบบมีแนวความคิดในการออกแบบให้อาคารมีลักษณะไทยสอดคล้องกับสภาพทั่วไปในปัจจุบันได้ดังนี้

การออกแบบให้อาคารมีลักษณะไทยภาคกลางที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน สามารถนำการศึกษาในเรื่องสถาปัตยกรรมเขตร้อนมาผนวกกับลักษณะพื้นถิ่นภาคกลาง ก่อให้เกิดลักษณะไทยภาคกลางที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

ลักษณะไทยเดิมภาคกลางสามารถนำมาปรับแต่งให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันได้ เช่น บรรยากาศ องค์ประกอบของหลังคาทรงสูงหน้าจั่ว ระบบค้ำยัน การกันแดดกันฝน การแยกอาคารออกเป็นหลัง ๆ รูปด้านทางกายภาพ ภูมิประตุ ใต้ถุนโถง ชานนอกชาน ชายคายื่นยาวเพื่อให้ร่มเงา โดยมีค้ำยันช่วยรับน้ำหนักที่ปลายชายคาหรือค้ำยันอาจเป็นเพียงองค์ประกอบอาคารเท่านั้น การปลูกต้นไม้ให้ทะลุขึ้นไปบนนอกชาน การทำส่วนของผนังให้โปร่งเหมือนฝานอกชาน เป็นต้น

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังมีความเหมาะสมมาใช้ในงานออกแบบ สามารถสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น การยื่นชายคายาวเพื่อการกันแดดกันฝน เป็นต้น

การออกแบบให้มีลักษณะไทยที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันจะต้องละทิ้งรูปแบบของลักษณะไทยดั้งเดิมให้ได้โดยการทำให้ง่าย แต่ในขณะเดียวกัน

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 5

ท่านได้นำลักษณะหรือองค์ประกอบใดของบ้านเรือนในอดีตที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง มาใช้ในงานออกแบบ

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 6

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของการนำลักษณะไทยมาใช้ในการออกแบบไว้ 2 ประเภท ได้แก่ การนำลักษณะไทยมาใช้เลยโดยตรงในลักษณะของการเลียนแบบ เช่น การนำรูปร่างหรือรูปทรงของ

ยังสามารถสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยดั้งเดิมได้ และควรให้ความสำคัญในเรื่องสีของวัสดุซึ่งเป็นแก่นของสถาปัตยกรรมไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 5

สถาปนิกผู้ออกแบบนำลักษณะหรือองค์ประกอบของบ้านเรือนในอดีตมาใช้ในงานออกแบบ ดังนี้

ลักษณะไทยภาคกลางที่นำมาใช้ในงานออกแบบได้แก่ หลังคาทรงสูง ซึ่งจากการวิจัยพบว่าจะตีฝ้าเรียบหรือตีฝ้าเอียงตามทรงหลังคามีผลเหมือนกัน ชายคายื่นยาวเนื่องจากมีฝนตกหนักและสามารถกันแดดได้ มีได้ดุนที่ใช้ประโยชน์ต่างไปจากอดีต การจัดกลุ่มอาคารแบบหลวม ๆ ลานกลางบ้าน ซึ่งเป็นลักษณะที่นำมาจากนอกชาน การประยุกต์เส้นสายของ หน้าบัน หน้าจั่ว เหนง ปั้นลม และองค์ประกอบอาคารอื่น ๆ ให้เกิดความเรียบง่าย การเลือกใช้วัสดุ สัดส่วนที่ได้ตัดทอนรายละเอียดให้เรียบง่าย ที่วางแบบเรือนไทยภาคกลางซึ่งมีชานเป็นตัวเชื่อมอาคารเข้าด้วยกัน การยกลอยเป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 6

สถาปนิกผู้ออกแบบนำลักษณะไทยมาใช้ในการเลียนแบบและการประยุกต์ มีเหตุผลและวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตราบไคที่ยังมีการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยประเพณีอยู่ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงในด้านนี้

หลังคาน้ำจั่ว ที่องค์ประกอบแบบไทยเดิมมาใช้ในงานออกแบบเป็นต้น และการนำลักษณะไทยมาประยุกต์แล้วค่อยนำไปใช้ในงานออกแบบ เช่น การนำรูปร่างหรือรูปทรงของหลังคาน้ำจั่วที่ตัดทอนรายละเอียดขององค์ประกอบไทยเดิมออกไปมาใช้ในงานออกแบบเป็นต้น

จากการแบ่งการนำลักษณะไทยมาใช้ในงานออกแบบทั้ง 2 ประเภทที่กล่าวมานี้ ท่านได้นำลักษณะไทยประเภทใดมาใช้ในงานออกแบบ โดยมีเหตุผลและวิธีการในการปฏิบัติอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 7

จากการที่ท่านได้นำลักษณะไทยมาใช้ในงานออกแบบ ท่านมีความคิดเห็นว่าผลงานการออกแบบสามารถสื่อให้เห็นถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทยในยุคปัจจุบันได้อย่างไร

ในการสร้างสรรค์ผลงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีสถาปนิกโดยทั่วไปอาจจะมีความเข้าใจว่าเป็นงานที่ต้องอาศัยการลอกเลียนแบบของเก่าเพียงอย่างเดียว แต่ในทางกลับกันสามารถนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับวัสดุเทคโนโลยีปัจจุบันได้ ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันให้มีลักษณะไทยได้เช่นกัน

สถาปนิกที่สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของการสืบสานสถาปัตยกรรมไทยเดิมให้มีรูปแบบใหม่ โดยการประยุกต์องค์ประกอบเดิม มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในรายละเอียดของงานสถาปัตยกรรมไทยเดิมให้ลึกซึ้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 7

สถาปนิกผู้ออกแบบมีความคิดเห็นต่อผลงานการออกแบบที่สามารถสื่อให้เห็นถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทยในยุคปัจจุบัน ดังนี้

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สถาปัตยกรรมในแต่ละภูมิภาคมีลักษณะเฉพาะย่อยลงไปอีก และในท้องถิ่นเดียวกันก็ยังคงมีความแตกต่างกันไปตามสกุลช่างต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันก็จะพบว่ามีสถาปนิกแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคนที่สร้างสรรค์งานออกแบบที่มีคุณค่าแตกต่างกัน

คุณค่าของการนำลักษณะไทยภาคกลางมาใช้

ในงานออกแบบ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบหรือสิ่งประดับ
ประดา แต่เป็นความเหมาะสมกับภูมิประเทศภูมิอากาศ
ของภาคกลางในประเทศไทย

คุณค่าของการนำลักษณะไทยภาคกลางมาใช้
ในงานออกแบบมี 2 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง คือ
เป็นความพยายามของสถาปนิกผู้ออกแบบในการสืบสาน
สถาปัตยกรรมไทยต่อจากบรรพบุรุษ ประการที่สอง คือ
เป็นการพัฒนาสถาปัตยกรรมไทยให้เกิดรูปแบบใหม่
ที่ต่อเนื่องจากอดีต

การนำเอาประโยชน์ใช้สอย ความสบาย
ความประหยัด และข้อดีอื่น ๆ ของบ้านไทยภาคกลาง
มาใช้ในงานออกแบบเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่า

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 8

จากความคิดเห็นและ
ความเข้าใจต่อองค์ประกอบของ
"บ้านเรือน" ที่มีลักษณะของ
สถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง
ในอดีต ซึ่งท่านได้นำลักษณะ
ไทยดังกล่าวไปใช้ในงานออก
แบบ ยังมีลักษณะไทยใน
ประการอื่น ๆ ที่ท่านไม่ได้นำไป
ใช้ในงานออกแบบ ทั้งนี้เนื่อง
ด้วยเหตุผลประการใด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 8

สถาปนิกผู้ออกแบบมีเหตุผลต่อการไม่นำลักษณะ
ไทยไปใช้ในงานออกแบบ ดังนี้

สภาพทั่วไปในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงใน
ทุก ๆ ด้าน ลักษณะไทยภาคกลางบางประการไม่มีความ
จำเป็นและไม่มีความเหมาะสมต่อการนำมาใช้อีกต่อไป
เช่น การทำใต้ถุนโถง เนื่องจากสามารถแก้ไขปัญหาน้ำ
ท่วมได้ดีกว่าอดีต การใช้ไม้เป็นวัสดุก่อสร้างซึ่งมี
ราคาสูง ลวดลาย และองค์ประกอบอาคารต่าง ๆ ทั้งนี้
เนื่องจาก วัสดุเทคโนโลยีการก่อสร้างได้เปลี่ยนแปลงไป
จากอดีตมาก ดังนั้น หากนำรายละเอียดของ
องค์ประกอบเดิมมาใช้กับวัสดุในปัจจุบันก็จะทำให้เกิด
ความไม่เหมาะสมและเป็นการฝืนธรรมชาติของวัสดุ

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ ๑

ท่านมีความคิดเห็นต่อ
แนวทางการพัฒนางานออก
แบบ "บ้านเรือน" ที่มีลักษณะ
ของสถาปัตยกรรมไทยภาค
กลาง จากอดีต สู่ยุคปัจจุบัน
มีทิศทางไปในลักษณะใด และ
มีความเหมาะสมในการพัฒนา
ต่อไปในอนาคตหรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตาม หากสถาปนิกผู้ออกแบบได้คิดถึง
ความคุ้มค่าสามารถสนองต่อความต้องการ
ในด้านต่าง ๆ ได้ดี ก็นับว่ายังสามารถนำองค์ประกอบ
ต่าง ๆ มาใช้ในงานออกแบบได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความ
พึงพอใจของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ ๑

สถาปนิกผู้ออกแบบมีความคิดเห็นต่อแนวทาง
การพัฒนางานออกแบบ "บ้านเรือน" ที่มีลักษณะไทย
ภาคกลาง ดังนี้

นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนา
งานออกแบบให้สื่อถึงลักษณะไทย ทั้งนี้ สถาปัตยกรรม
ไทย เป็นการแสดงออกถึงอารยธรรม ดังที่บรรพบุรุษ
ของไทยได้สั่งสม สืบสาน และถ่ายทอดกันมา

แนวทางการพัฒนางานออกแบบให้มีลักษณะไทย
สามารถนำองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยดั้งเดิม
มาจัดองค์ประกอบใหม่ เช่น การใช้สัดส่วนและ
รายละเอียดแบบดั้งเดิมหรือดัดทอนรายละเอียด เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการออกแบบมีอยู่หลายแนวทาง
ซึ่งเป็นแนวทางในลักษณะของแขนงต้นไม้ ไม่มีสูตร
ตายตัวหรือไม่ถูกผิดในการออกแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ
สถาปนิกผู้ออกแบบแต่ละคน ซึ่งย่อมมีความแตกต่างกัน
ในทางความคิด และในขณะเดียวกันความคิดของ
คนหนึ่งอาจจะเข้ากับอีกคนหนึ่งได้ และการมีหลาย ๆ
แนวคิดก็จะเป็นผลดี สามารถเลือกได้ตามความต้องการ
หรือตามรสนิยมของแต่ละบุคคล

การพัฒนาการออกแบบสามารถนำลักษณะสถาปัตยกรรมไทยเดิมภาคกลางมาประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับชีวิตความเป็นอยู่ และวัสดุเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน

การพัฒนาการออกแบบให้มีลักษณะไทยไม่จำเป็นที่จะต้องอ้างอิงถึงลักษณะไทยเดิม แต่ควรมีการคิดค้นลักษณะไทยขึ้นมาใหม่

การพัฒนาการออกแบบให้สื่อถึงลักษณะไทยขึ้นอยู่กับสถาปนิกผู้ออกแบบว่าต้องการจะเน้นอะไร เช่น รูปธรรมหรือนามธรรม ซึ่งไม่มีข้อจำกัดที่ตายตัว ทั้งนี้เนื่องจากสถาปนิกผู้ออกแบบแต่ละคนย่อมมีแนวทางที่มีความหลากหลาย เช่น การนำรูปแบบของลักษณะไทยดั้งเดิมมาพัฒนาให้ทันสมัย การออกแบบให้สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่สื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยหรือการคิดค้นลักษณะไทยขึ้นมาใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ โดยสามารถบ่งบอกถึงกาลเวลาของสถาปัตยกรรมชิ้นนั้น ๆ ได้

การพัฒนางานออกแบบสามารถทำได้โดยการเรียนรู้สถาปัตยกรรมไทยเดิมแล้วนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อ โดยสถาปนิกผู้ออกแบบควรมีความรู้กว้าง ๆ และลึกในบางจุดเกี่ยวกับเรือนไทยเดิมภาคกลาง จึงจะสามารถเลือกเอาข้อดีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในงานออกแบบ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของที่ตั้งโครงการนั้น ๆ เป็นสำคัญ สถาปนิกผู้ออกแบบจำเป็นต้องหันมาศึกษาลักษณะไทยเชิงนามธรรมให้มากยิ่งขึ้น เช่น ที่ว่าง การวางผังสัดส่วน ความงาม เป็นต้น

แบบสัมภาษณ์ : ข้อที่ 10

ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่
เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้
หรือไม่ อย่างไร

ปัจจุบันยังไม่มีการพัฒนาสถาปัตยกรรมไทย
จากดั้งเดิมมาเป็นสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ อาคารที่มี
การนำลักษณะไทยดั้งเดิมมาใช้ในการออกแบบ
ในปัจจุบันไม่ถือว่าเป็นลักษณะไทยใหม่ ลักษณะไทย
ใหม่ที่กล่าวถึง สามารถเกิดขึ้นได้โดยการพัฒนาเส้นสาย
และบรรยากาศจากสถาปัตยกรรมไทยเดิมให้เรียบเกลี้ยง
แต่ยังเห็นเค้าโครงที่เป็นไทย โดยการนำของเก่า
(ลักษณะไทยเดิม) และของใหม่ (วัสดุเทคโนโลยี
สมัยใหม่) มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ข้อที่ 10

สถาปนิกผู้ออกแบบมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่
มีประโยชน์ต่อการศึกษา ดังนี้

การนำแนวความคิดในการปลูกสร้างบ้านเรือน
ของไทยในสมัยก่อนมาจัดเรียงใหม่ เป็นแนวทางหนึ่ง
ที่สามารถพัฒนางานสถาปัตยกรรมในปัจจุบันให้มี
ลักษณะไทยได้ ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม
ต่อสภาพการใช้สอยในปัจจุบันเป็นสำคัญ

การนำลักษณะไทยของภาคหนึ่งไปใช้ในงาน
ออกแบบอีกภาคหนึ่ง เป็นรูปแบบของการผสมผสานทาง
วัฒนธรรม ทั้งนี้ ผลงานการออกแบบจะต้องรักษา
เอกลักษณ์ในภาพรวมให้ได้จึงจะทำให้งานออกแบบนั้น ๆ
มีคุณค่าอย่างแท้จริง

การนำลักษณะไทยเชิงนามธรรมมาใช้ในงาน
ออกแบบเป็นการตอบสนองต่อความต้องการทางด้าน
ประโยชน์ใช้สอย ส่วนการนำลักษณะไทยเชิงรูปธรรม
มาใช้ในงานออกแบบเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ
ทางด้านความงาม

การนำลักษณะไทยภาคกลางมาใช้ในการ ออกแบบบ้านพักอาศัยโดยทั่วไปยังไม่มี ความชัดเจน และไม่โดดเด่น เพียงแต่เป็นการนำลักษณะไทย ตามความเข้าใจในระดับชาวบ้านมาใช้เท่านั้น ซึ่งยังไม่ เกิดการพัฒนาเท่าที่ควร

การศึกษาพฤติกรรมของเจ้าของบ้านสามารถ คาดคะเนความต้องการทางด้านรูปแบบ ความงาม และ เรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลการ ออกแบบได้

การเรียนรู้ในเรื่องสถาปัตยกรรมไทยสามารถ นำส่วนอื่น ๆ มาใช้ในงานออกแบบ ไม่ใช่เพียงแต่นำ รูปแบบมาใช้เท่านั้น

การสืบสานลักษณะไทยโดยไม่ได้เกิดจากการ ลอกเลียนแต่พัฒนาให้เกิดลักษณะไทยใหม่ หากมีการ สืบสานในลักษณะดังกล่าวที่ต่อเนื่องสถาปัตยกรรม ของไทยย่อมมีการพัฒนาและมีเอกลักษณ์ที่มีคุณค่า

ค่านิยมของลูกค้ำเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อการ ออกแบบ ที่ผ่านมาค่านิยมของชาวต่างชาติมักจะชอบ รูปแบบอาคารที่มีเอกลักษณ์ไทย ในขณะที่เดียวกันคนไทย ส่วนใหญ่มักจะนิยมรูปแบบที่เป็นตะวันตก

สถาปัตยกรรมเป็นภาษาที่สามารถสื่อถึงกันได้ เช่น การจัดวางโดยการนำเอาประโยชน์ใช้สอย ของลักษณะไทยภาคกลางดั้งเดิมมาประกอบขึ้นใหม่ หลังคาทรงสูง ชายคาย่นยาว ค้ำยัน ใต้ถุนสูง ที่ว่าง แบบเรือนไทยเดิมภาคกลาง เป็นต้น

สถาปัตยกรรมไทย คือ ผลผลิตทางด้านวัฒนธรรมไทย สถาปัตยกรรมไทยที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้นมาย่อมสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการปลูกสร้างที่มีมาช้านาน ไม่ควรละทิ้งประวัติศาสตร์ที่พัฒนา มาอย่างมีเอกลักษณ์

ผู้คนโดยทั่วไปยังยึดติดกับรูปแบบหรือลักษณะไทยดั้งเดิมที่เป็นลักษณะรูปธรรม ซึ่งสามารถจับต้องได้ง่าย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ได้ศึกษาทางด้านศิลปะมากขึ้นก็จะนิยมความเป็นสังจะของวัสดุและมีหลักการมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะมาจ้างให้สถาปนิกออกแบบยังยึดติดกับสิ่งที่กล่าวถึงยอมเป็นข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ของสถาปนิกที่จะพยายามสร้างสรรค์ให้งานออกแบบมีลักษณะไทยแนวใหม่

4.3 ลักษณะไทยภาคกลางสมัยใหม่ที่ได้จากการศึกษาลักษณะกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา และประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา

ลักษณะไทยภาคกลางสมัยใหม่ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมประเภทบ้านพักอาศัยในปัจจุบันที่ได้จากการศึกษาลักษณะกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา และประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา เป็นข้อมูลในการนำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสม คุณค่า และการยอมรับลักษณะไทยภาคกลางสมัยใหม่จากกลุ่มสถาปนิกทั่วไป สามารถสรุปลักษณะไทยภาคกลาง ที่นำมาใช้ในงานออกแบบ ได้ดังนี้

4.3.1 เส้นสายที่เรียบง่าย

การออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันให้มีลักษณะไทย สามารถนำเส้นสายหรือลวดลายขององค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยมาดัดทอนรายละเอียดให้เกิดความเรียบง่าย นำมาเป็นองค์ประกอบร่วมที่ทำให้งานออกแบบแสดงออกถึงลักษณะไทยได้ อย่างไรก็ตาม ลวดลายในงานออกแบบ เป็นเพียงเครื่องประดับอย่างหนึ่งเท่านั้น ในการนำมาใช้จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

4.3.2 การปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่น

การออกแบบบ้านพักอาศัยให้เกิดความสบายตามลักษณะไทย โดยสามารถสร้างความร่มรื่นได้ด้วยการปลูกต้นไม้ในส่วนต่าง ๆ ของบ้าน เช่น การปลูกต้นไม้ให้ทะลุออกชาน การปลูกต้นไม้ภายในบริเวณบ้าน การปลูกต้นไม้แทรกไปตามอาคาร เป็นต้น

4.3.3 การจัดวางอาคารเป็นกลุ่มล้อมนอกชาน

การจัดวางอาคารเป็นกลุ่มล้อมนอกชาน เป็นการ จัดวางอาคารแบบครอบครัวขยายตามลักษณะการจัดวางอาคารของเรือนไทยเดิมภาคกลาง สามารถสื่อให้เห็นถึงลักษณะพื้นถิ่นของไทย โดยอาคารจะแยกออกจากกันเป็นหลัง ๆ มีนอกชานเป็นตัวเชื่อมอาคารแต่ละหลัง การแยกอาคารออกจากกันเป็นการกระจายมวลอาคาร ทำให้อาคารดูแล้วไม่ใหญ่โตเกินไป ตัวอาคารไม่มีการซ้อนกัน ทำให้มีพื้นที่ผิวโดยรอบมากขึ้น และเกิดการถ่ายเทหรือการระบายอากาศที่ดีหรือไม่อับลม

4.3.4 การจัดวางอาคารอาคารหลังเดี่ยว

การจัดวางอาคารหลังเดี่ยว เป็นลักษณะหนึ่งของเรือนไทยเดิมภาคกลางประเภท “เรือนเดี่ยว” ซึ่งมีเรือนหลังเดี่ยว และมีนอกชานสำหรับนั่งเล่นหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

4.3.5 ชาน หรือนอกชาน

ชาน หรือนอกชานของเรือนไทยเดิม เป็นส่วนเชื่อมอาคารแต่ละหลัง ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อกันของอาคารแต่ละหลัง ใช้เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์รองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้

การนำชานหรือนอกชานมาใช้ในงานออกแบบ จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของที่ตั้งอาคารเป็นสำคัญ หากมีพื้นที่สำหรับการก่อสร้างมากย่อมจะสามารถทำการออกแบบให้มีชานหรือนอกชานที่สอดคล้องกับที่ตั้งอาคารได้

4.3.6 ใต้ถุน

การออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันให้มีบริเวณใต้ถุน ซึ่งมีทั้งความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม ดังนี้

1) ประเด็นความไม่เหมาะสมในการออกแบบให้มีใต้ถุน

การออกแบบให้มีใต้ถุนเป็นการไม่สอดคล้องต่อสภาพปัจจุบันในเมืองหลวง เนื่องจากในการออกแบบสามารถทำการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในเรื่องน้ำท่วมได้ ซึ่งในสมัยก่อนไม่มีเครื่องมือที่นำดินมาถมพื้นที่ก่อสร้างให้อยู่ในระดับเหนือน้ำท่วมได้จึงมีการยกพื้นเรือนให้สูงขึ้นจากพื้นดิน ประกอบกับในปัจจุบันที่ดินมีราคาสูงพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ก็ไม่สามารถปล่อยให้โล่งไว้ได้

2) ประเด็นความเหมาะสมในการออกแบบให้มีใต้ถุน

การออกแบบให้มีใต้ถุนเพื่อทำให้งานออกแบบมีลักษณะไทย หากผู้ออกแบบคิดว่าเกิดความคุ้มค่าก็สามารถทำได้ โดยการออกแบบให้สอดคล้องกับชีวิตในปัจจุบัน เช่น การออกแบบส่วนใช้สอยประมาณร้อยละ 30-35 ของพื้นที่ใต้ถุน การควบคุมความชื้นให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมซึ่งจะทำให้สามารถอยู่อาศัยที่บริเวณใต้ถุนบ้านได้ การคำนึงถึงสัดส่วนตามลักษณะของเรือนไทยเดิม ภาคกลาง การใช้บริเวณใต้ถุนสำหรับการติดตั้งงานระบบทางด้านวิศวกรรม เป็นต้น

4.3.7 สัจจะของการใช้วัสดุ

การออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันโดยใช้วัสดุแบบดั้งเดิม เช่น กระเบื้องดินเผา กระเบื้องแป้นเกล็ด เป็นต้น เป็นการสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยได้ แต่ในปัจจุบันสามารถใช้วัสดุอื่น ๆ เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะไทยได้เช่นกัน หากไม่ได้ใช้วัสดุแบบดั้งเดิมในงานออกแบบจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องผินองค์ประกอบอาคารเพื่อสื่อให้เห็นรูปทรงแบบดั้งเดิม องค์ประกอบของวัสดุดั้งเดิมจึงไม่มีความจำเป็นในการนำมาใช้อีกต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากวัสดุและวิทยาการร่วมสมัยสามารถสะท้อนออกมาทางรูปทรงโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยรูปสัญลักษณ์ของดั้งเดิม

วัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์โดยมีจิตวิญญาณและมีความละเอียดอ่อนในการทำงานแบบช่างโบราณ เป็นการออกแบบที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นไทย ในขณะเดียวกันองค์ประกอบดั้งเดิมของไทย เช่น พริก รอด เป็นต้น ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบในปัจจุบันได้ เนื่องจากวัสดุเทคโนโลยีการก่อสร้างได้เปลี่ยนแปลงไปมาก และเป็นการผินธรรมชาติของวัสดุไม่ถือว่าเป็นการออกแบบแต่เป็นการเลียนแบบ

ไม้เป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้างอาคารตั้งแต่อดีต เนื่องจากไม้เป็นวัสดุที่มีความเหมาะสมต่อการนำมาทำเป็นส่วนประกอบอาคารต่าง ๆ มากที่สุด เช่น พริก รอด เป็นต้น แต่ในปัจจุบันไม้เป็นวัสดุที่หาได้ยากมีราคาสูง รางไม้ที่มีฝีมือดีก็หาได้ยาก และไม้เป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานจำกัด

สัจจะในงานสถาปัตยกรรมไทยที่นำมาใช้ในการออกแบบ คือ การเน้นการออกแบบให้คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ สภาพแวดล้อม การแสดงออกถึงสัจจะของการใช้วัสดุโครงสร้าง เช่น พื้นสำเร็จรูปแบบตัวที (T) แสดงออกถึงสัจจะของโครงสร้างที่สวยงามเหมือนกับลักษณะตงหรือคานของเรือนไทยเดิมภาคกลาง โดยที่สัจจะของวัสดุย่อมมีอิทธิพลต่อรูปทรงของอาคาร

สภาพอากาศในปัจจุบันเป็นมลภาวะ หากออกแบบอาคารให้มีการรับลมก็จะเป็นการรับเอามลภาวะเข้ามาสู่อาคาร ดังนั้น การใช้เครื่องปรับอากาศในงานออกแบบจะทำให้ผู้อยู่อาศัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า การออกแบบให้อาคารเกิดมลภาวะนำสบายได้นั้น ผู้ออกแบบจะต้องมีความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยี เข้าใจในสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ การออกแบบให้อาคารสามารถป้องกันปัญหาเรื่องความร้อนของอาคารได้ นับว่าประสบความสำเร็จในการออกแบบเป็นอย่างยิ่ง

สภาพอากาศในประเทศไทยเป็นแบบร้อนชื้น ถ้าหากมีการระบายอากาศได้โดยการทำให้มีลมเข้าสู่อาคารเฉื่อย ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกเย็นสบาย ก็สามารถอยู่ได้แบบไทย ๆ

ในปัจจุบัน สามารถใช้เทคโนโลยีทำการออกแบบที่แตกต่างไปจากอดีตได้ เช่น เสาแบบกระดาดหับ ซึ่งไม่ใช่เสาที่เป็นแท่งตันเหมือนสมัยโบราณ การทำผนังก่ออิฐฉาบปูนสองชั้นมีโฟมอยู่ตรงกลาง ซึ่งเป็นผนังที่ดีที่สุดสำหรับบ้านในส่วนที่ไม่ปรับอากาศ และผนังในส่วนที่ปรับอากาศควรจะทำเป็นผนังที่มีค่ามวลสารต่ำ (low mass) มีค่าการกักความร้อนสูง และการกักความร้อนได้ดีเยี่ยม มีน้ำหนักเบาสามารถรับแรงต่าง ๆ ที่มากระทำได้ดี ก่อสร้างได้ง่าย มีขายทั่วไป และมีราคาถูก แต่จะต้องมีความรู้วอลล์ชั้น (layer) ของผนังทำอย่างไร โดยมีหลักการ คือ จะต้องรู้ว่าจะให้ผนังทำหน้าที่อะไร เช่น กักความร้อน กักความชื้น กันเสียง รับน้ำหนัก หรือเป็นเพียงส่วนกันห้องเพียงอย่างเดียว เป็นต้น การทำให้ผนังเย็นโดยการออกแบบให้ผนังมีค่าความเป็นฉนวนสูงกว่าผนังก่ออิฐฉาบปูน จะทำให้บ้านไม่ได้รับอิทธิพลของความร้อน และเนื่องจากผนังมีค่าความเป็นฉนวนสูงจึงทำให้สามารถหาสีผนังโดยใช้สีอะไรก็ได้

เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการออกแบบเป็นการตอบสนองต่อตัวแปรต่าง ๆ สามารถช่วยงานออกแบบไม่ให้เกิดปัญหา และสามารถทำให้งานออกแบบมีประสิทธิภาพดีขึ้น เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเหมาะสมกับวัสดุที่อยู่ในท้องตลาด

เทคโนโลยีที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีความเหมาะสม และสามารถนำมาใช้ในงานออกแบบได้ เช่น การกันแดดกันฝน การระบายอากาศ เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีหรือใช้พลังงานโดยไม่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม วัสดุเทคโนโลยีการก่อสร้างที่นำมาใช้ควรก่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย และทำให้อยู่สบาย

4.3.8 การขึ้นชายคายาว

การออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีชายคาย่นยาวเป็นการทำร่มเงาให้กับอาคาร ซึ่งสามารถป้องกันไม่ให้แสงแดด และความร้อนเข้าถึงตัวอาคารได้ นอกจากนั้น เนื่องจากประเทศไทยมีฝนตกชุก ดังนั้น การออกแบบให้มีชายคาย่นยาวก็จะสามารถป้องกันฝนได้เป็นอย่างดี

4.3.9 การยื่นชายคาสัน

ในปัจจุบันสามารถอาศัยเทคโนโลยีการก่อสร้างช่วยในการออกแบบให้สามารถกันแดดกันฝนได้โดยไม่จำเป็นต้องยื่นชายคายาว ซึ่งเป็นลักษณะไทยใหม่ที่สอดคล้องกับวัสดุและเทคโนโลยีการก่อสร้างในปัจจุบัน

4.3.10 หลังคาทรงสูงหน้าจั่ว

เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตอากาศแบบร้อนชื้นมีฝนตกชุกและอากาศร้อน ประกอบกับในสมัยก่อนมีข้อจำกัดของวัสดุหลังคาที่เป็นกระเบื้องดินเผาที่มีขนาดเล็ก ไม่สามารถมุงหลังคาที่มีมุมหรือองศาน้อย ๆ ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการรั่วซึมของน้ำฝน ดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทรงหลังคาของเรือนไทยเดิมภาคกลางจึงมีลักษณะเป็นหลังคาทรงสูงหน้าจั่ว

หลังคาทรงสูงหน้าจั่วสามารถระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว และอากาศร้อนลอยตัวอยู่ใต้หลังคาซึ่งมีเนื้อที่มากจึงทำให้ภายในห้องไม่ร้อน

4.3.11 หลังคาทรงสูงลักษณะอื่น ๆ

ในการออกแบบบ้านพักอาศัยสามารถนำหลักการของหลังคาทรงสูงของเรือนไทยเดิมมาใช้ในการออกแบบ ประกอบกับวัสดุเทคโนโลยีการก่อสร้างสมัยใหม่ ทำให้เกิดรูปแบบหลังคาเป็นทรงอื่น ๆ เช่น ทรงโค้งครึ่งวงกลม ทรงปิรามิด เป็นต้น ทั้งนี้ สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษาเชื่อว่าจะสามารถสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยได้

4.3.12 ชุ่มประตู

การออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีชุ่มประตู ซึ่งเป็นองค์ประกอบของเรือนไทยเดิมภาคกลาง เป็นตัวกำหนดทางเข้าหลักของอาคาร (main entrance)

4.3.13 ไม้ค้ำยัน ท้าวแขน คันทวย

การนำไม้ค้ำยัน ท้าวแขน คันทวย มาตัดทอนรายละเอียดของลวดลายให้เรียบง่าย และนำไปใช้ในงานออกแบบเพื่อเป็นส่วนช่วยรับน้ำหนัก หรือเป็นองค์ประกอบอาคาร สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษาเชื่อว่าจะสามารถสื่อให้เห็นถึงลักษณะไทยได้

4.3.14 เสาลอย

การออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีเสาลอยเป็นการทำให้อาคารมีลักษณะโปร่งลอย ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดจากการยกใต้ถุนของเรือนไทยเดิมภาคกลาง

4.4 ความคิดเห็นทั่วไปที่ได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา นอกจากจะได้ประเด็นของลักษณะไทยภาคกลางที่นำไปใช้ในงานออกแบบ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังมีความคิดเห็นทั่วไปอันมีประโยชน์ต่อการศึกษาดังนี้

4.4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ดังนี้

1) **การศึกษาวិชาสถาปัตยกรรมไทย** เป็นวิชาประกอบที่มีการเรียนการสอนเพียง 2 ภาคเรียนเท่านั้น ลักษณะการเรียนการสอนไม่ได้เน้นในรายละเอียดมากนัก และไม่ได้ศึกษาเพื่อการออกแบบ หลังจากการศึกษาในระดับปริญญาตรีสถาปนิกส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยจากประสบการณ์ในการท่องเที่ยว และการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยเพิ่มเติม

2) การศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ควรมีการศึกษาใน 3 ประการ คือ อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์

3) การศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ให้ความสำคัญในด้านรูปธรรมมากเกินไป เป็นการเน้นองค์ประกอบร่วมมากกว่าองค์ประกอบหลัก ซึ่งต่างจากการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นที่มีการศึกษาในเรื่องของนามธรรมอย่างจริงจัง เช่น ในเรื่อง ที่ว่าง ความสว่าง ความมืด ความสลับ ในสถาปัตยกรรม เป็นต้น การศึกษาในเรื่องดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

4.4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบของสถาปนิกไทย

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษา ได้วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบของสถาปนิกไทยไว้ดังนี้

- 1) สถาปนิกไทยควรให้ความสนใจสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นให้มากยิ่งขึ้น
- 2) สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ยังไม่ได้ใช้ความสามารถในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในงานออกแบบ และเชื่อว่าจะไม่เกินความสามารถของสถาปนิกไทย
- 3) สถาปนิกไทยมีพฤติกรรมและจิตวิญญาณในการคิดสร้างสรรค์ ที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดแบบไทย แต่เป็นแบบตะวันตก
- 4) หากมีความต้องการสร้างสรรค์ลักษณะไทยในรูปแบบใหม่ จะต้องศึกษารายละเอียดของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีประกอบด้วย
- 5) สถาปนิกที่มีความตั้งใจในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทย นับว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ใช่ насоตรสำเร็จไปใช้ กล่าวคือ จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

4.4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานสถาปัตยกรรม

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานสถาปัตยกรรม ดังนี้

- 1) สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่ปรบปรนถึงกาลเวลาที่สร้างขึ้น กล่าวคือ ถ้าสร้างในปัจจุบันก็ต้องมีความเป็นปัจจุบัน หากสร้างในอนาคตก็ต้องมีความเป็นอนาคต งานก่อสร้างในอดีตที่ผ่านมาทำให้เราทราบว่าสถาปัตยกรรมชิ้นนั้น ๆ อยู่ในยุคไหน ช่วงไหน
- 2) สถาปัตยกรรมเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดจากคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ สร้างขึ้น เช่น สถาปัตยกรรมที่คนไทยคิดและสร้างสรรค์ขึ้นมา สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม การปลูกสร้างที่มีมาช้านาน ไม่ควรทิ้งประวัติศาสตร์ที่พัฒนามาอย่างมีเอกลักษณ์ แล้วก็รับเอารูปแบบงานสถาปัตยกรรมของต่างประเทศเข้ามาใช้โดยไม่ได้มีการคิดเพิ่มเติม
- 3) สถาปัตยกรรมในแต่ละภูมิภาคมีลักษณะเฉพาะย่อยลงไป ซึ่งในท้องถิ่นเดียวกันยังมีความแตกต่างกันไปตามสกุลช่างต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานออกแบบสถาปัตยกรรมทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งมีสถาปนิกหลากหลายความคิด ดังนั้น ย่อมมีความแตกต่างกันในนำเสนอรูปแบบทางสถาปัตยกรรม
- 4) สถาปนิกผู้ออกแบบบางส่วนมีความคิดเห็นว่า สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องรูปแบบ แต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมต่อการนำเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยไปใช้ในงานออกแบบ
- 5) สถาปัตยกรรมไทยมีที่ว่างที่เป็นทั้งภายในและภายนอก (In-between space) คือ อาจจะเป็นที่ว่างที่อยู่ภายในอาคารแต่ผสมผสาน (Integrated) รวมไปถึงที่ว่างที่อยู่ภายนอก นั่นคือลักษณะของที่ว่างที่มีความรู้สึกที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกในเวลาเดียวกัน
- 6) สถาปัตยกรรมไทยมีความเหมาะสมต่อภูมิอากาศของประเทศไทย เป็นสถาปัตยกรรมในเขตร้อน (Tropical Architecture) โดยการคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศ ทิศทางลม ทิศทางแดด เป็นสำคัญ

- 7) สถาปัตยกรรมไทยยุคใหม่ควรทำให้เรียบเกลี้ยงเป็นแบบสมัยใหม่ (Modern) ที่แท้จริง แต่อาจจะทำให้เกิดความไม่เข้าใจในรูปแบบที่สื่อออกมาได้ ดังนั้น จึงต้องพยายามเชื่อมโยงสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไปสู่สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจได้
- 8) สถาปัตยกรรมไทยยุคใหม่ที่มีการออกแบบโดยพัฒนาเส้นสายบรรยากาศมาจากสถาปัตยกรรมไทยรูปแบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดอยุธยา ศาลาราชการคุณ จังหวัดตราด อาคารสำนักงานใหญ่ธนาคารกสิกรไทย เป็นต้น
- 9) เอกลักษณ์ไทยหรือเอกลักษณ์ท้องถิ่นไม่ได้เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก เช่น ภูมิประเทศ ทรัพยากร วัสดุก่อสร้าง เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น
- 10) ในปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีข่าวสารที่หลากหลาย ในการออกแบบสถาปัตยกรรมควรให้ความสำคัญในภาพรวม ซึ่งมีวัฒนธรรมต่าง ๆ ผสมผสานกัน ทำให้รูปแบบมีความเป็นสากล และมีความเป็นเฉพาะถิ่นควบคู่กันไป

4.4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการออกแบบบ้านพักอาศัยทั่วไปในปัจจุบัน

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการออกแบบบ้านพักอาศัยทั่วไปในปัจจุบัน ดังนี้

- 1) บ้านพักอาศัยโดยทั่วไปไม่สามารถป้องกันความร้อน ความชื้น มลภาวะ และไม่ประหยัดพลังงาน
- 2) การออกแบบบ้านพักอาศัยในประเทศไทย สถาปนิกส่วนใหญ่มักจะหลงประเด็น กล่าวคือ นำรูปแบบของบ้านเมืองหนาวมาก่อสร้างในเมืองร้อนขึ้นในประเทศไทย ทั้งนี้ เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่ถูกต้อง

4.4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีลักษณะไทยภาคกลาง

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีลักษณะไทยภาคกลาง ดังนี้

1) การคำนึงถึงองค์ประกอบอาคาร

การออกแบบให้บ้านพักอาศัยมีลักษณะไทยภาคกลาง สามารถนำองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้มาใช้ในการงานออกแบบ

- การวางผังอาคาร โดยการแยกอาคารออกเป็นหลัง ๆ
- การสัญจรแบบเรือนไทยเดิมภาคกลาง โดยมีนอกชานเป็นตัวเชื่อม
- นอกชานที่ใช้วัสดุก่อสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กแทนไม้ ซึ่งจะสามารถใช้ประโยชน์ที่บริเวณใต้ถุนได้เมื่อเวลาฝนตก
- การยกใต้ถุนสูงเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับเก็บเครื่องมือต่าง ๆ และใช้เป็นส่วนนั่งเล่นในเวลากลางวัน
- การปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่น เช่น การปลูกต้นไม้ให้ทะลุไปบนนอกชาน การจัดสวนกระถางบริเวณนอกชาน เป็นต้น
- หลังคาทรงสูงหน้าจั่ว เพื่อระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว และหลังคาทรงสูงทำให้มีเนื้อที่สำหรับอากาศร้อนลอยตัวอยู่ ซึ่งทำให้ภายในห้องไม่ร้อน
- ชายคายื่นยาวเพื่อป้องกันแดดและฝน
- ระบบค้ำยันเพื่อช่วยรับน้ำหนักที่ปลายชายคา หรืออาจจะนำมาเป็นเพียงองค์ประกอบ ได้แก่ ไม้ท้าวแขนหรือแขนนาง ไม้ค้ำยัน คันทวย ทุซ่าง
- ฝานอกชานที่มีลักษณะโปร่งลม ไม่ทึบตัน สามารถมองเห็นบริเวณภายนอกได้
- การทำซุ้มประตู สำหรับการเน้นความสำคัญของทางเข้าหลักของอาคาร
- ที่ว่างลักษณะไทยเป็นเรื่องของ ขนาด สัดส่วน การจัดแบ่งที่ว่างย่อย ๆ มารวมกันเป็นองค์รวมใหญ่ มีการเข้าถึงในแต่ละส่วนแบบเรียงลำดับ เปลี่ยนความรู้สึกจากโล่งสุดไปสู่ว่างที่เป็นห้องปิด หรือจากลานไปสู่ภายในห้อง เป็นการถ่ายเทที่ว่าง (Transition Space) ระหว่างที่ว่างภายนอก (Exterior Space) กับที่ว่างภายใน (Interior Space) มีระดับของพื้นแตกต่างกัน หรือพื้นต่างระดับ

- เส้นสายที่มีการตัดทอนรายละเอียดขององค์ประกอบดั้งเดิมให้เกิดความเรียบเกลี้ยง เช่น เส้นสายของคันทวย ไม้ค้ำยัน ไม้ท้าวแขน หน้าบัน หน้าจั่ว เหนงา ปั้นลม ลายขัดแตะ เป็นต้น
- การคำนึงถึงธรรมชาติของวัสดุที่นำมาใช้ในงานออกแบบ ซึ่งบ้านเรือนไทยเดิม ภาคกลางเป็นงานที่เกิดจากธรรมชาติของวัสดุอย่างแท้จริง เป็นการนำองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำด้วยไม้ มาประกอบกันด้วยสัดส่วนที่สวยงาม

อย่างไรก็ตาม งานออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันให้มีลักษณะไทยภาคกลาง ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมไทยใหม่ ไม่จำเป็นต้องนำองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยเดิมมาใช้ทุกอย่าง เช่น การออกแบบไม่จำเป็นต้องมี ซอฟ้า ปั้นลม หางหงส์ เป็นต้น แต่วิธีที่จะออกแบบให้เกิดลักษณะไทยใหม่ได้โดยการอาศัย ที่ว่าง (Space) การจัดวางอาคาร (Planing) รูปด้านทางกายภาพ (Elevation) องค์ประกอบที่มีลักษณะไทยภาคกลางที่นำมาใช้ในงานออกแบบเปรียบเสมือนเป็นเครื่องประดับ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสวมใส่เข้าไปได้ภายหลัง หากสถาปนิกผู้ออกแบบให้ความสำคัญต่อเครื่องประดับเพียงอย่างเดียวก็จะเป็นมุมมองที่แคบ ทั้งนี้ งานออกแบบที่มีลักษณะไทยไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบหรือสิ่งประดับประดาเป็นสาระสำคัญ

2) การคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย

การออกแบบบ้านพักอาศัยในปัจจุบันให้มีลักษณะไทยภาคกลางควรเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเรียบง่าย แต่ยังสามารถมองเห็นลักษณะต่าง ๆ ที่นำมาจากองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยเดิม ซึ่งได้สืบสานพัฒนารูปแบบที่ไม่ได้เกิดจากการลอกเลียนแบบ มีความสอดคล้องต่อการใช้สอยในวิถีชีวิตปัจจุบัน เช่น บริเวณภาคกลางของประเทศไทยเป็นที่ราบลุ่มมีแหล่งน้ำต่าง ๆ เมื่อมีลมพัดผ่านก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเย็นสบาย ดังนั้น พฤติกรรมการอยู่อาศัยของคนไทยในสมัยก่อน โดยเฉพาะในเวลากลางวันจึงไม่ได้อยู่ในห้อง แต่มักจะใช้ชีวิตประจำวันอยู่ที่ ชาน นอกชาน ใต้ถุนเรือน เป็นต้น ปัจจุบันมีมลภาวะทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนกับคนไทยในสมัยก่อน การอยู่ในห้องที่สามารถป้องกันมลภาวะได้จึงเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในการออกแบบ เป็นต้น

3) การคำนึงถึงลักษณะไทยในเชิงรูปธรรมและนามธรรม

การออกแบบให้บ้านพักอาศัยมีลักษณะไทยภาคกลาง สามารถนำลักษณะไทยในเชิงรูปธรรมและนามธรรมมาใช้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- นามธรรมและรูปธรรม มีความสำคัญเท่า ๆ กัน โดยต้องอาศัยซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับทฤษฎีกับการปฏิบัติต้องมีความสำคัญเท่า ๆ กัน เช่น การออกแบบที่ไม่มีข้อฟ้าใบระกา แต่มองแล้วยังรู้สึกถึงความเป็นสถาปัตยกรรมไทยได้ ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจในหลักการของนามธรรมและรูปธรรมในงานออกแบบให้ชัดเจน
- ควรนำลักษณะไทยเชิงนามธรรม รูปธรรม และวิชาการในปัจจุบันมาประยุกต์เข้าด้วยกัน ปรับออกมาเป็นรูปร่างในเบื้องต้น และค่อยคลี่คลายออกไป
- รูปธรรมในงานออกแบบ เช่น หลังคาจั่ว เสากลม การเจาะช่องกลางชาน เป็นต้น ทั้งนี้ การนำรูปธรรมมาใช้ในงานออกแบบเป็นการตอบสนองต่อความต้องการพิเศษในด้านอารมณ์
- นามธรรมในงานออกแบบ เช่น ความโปร่งเบา ความอ่อนช้อย ความกลมกลืนกับธรรมชาติ สัดส่วนที่ต่อมตัวแบบไทย คติความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น ควรนำนามธรรมหรือแนวความคิด (Concept) ที่เป็นไทยมาใช้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องนำรูปลักษณะไทยเดิมมาใช้ในงานออกแบบ

4) การคำนึงถึงการประหยัดพลังงาน

การออกแบบให้บ้านพักอาศัยมีลักษณะไทยภาคกลาง ควรคำนึงถึงการประหยัดพลังงาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- การออกแบบบ้านพักอาศัยที่สมบูรณ์จะต้องเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และประหยัดพลังงาน
- การออกแบบบ้านพักอาศัยให้มีคุณภาพอากาศภายในบ้านที่ดี คือ มีความชื้นต่ำ โดยการควบคุมการปรับอากาศภายในบ้านที่ระดับความชื้นสัมพัทธ์ประมาณร้อยละ 40 ซึ่งทำให้บรรยากาศภายในบ้านแห้งและสะอาดอยู่ตลอดเวลา และสามารถรักษาอุณหภูมิภายในบ้านให้เย็นสบายกว่าภายนอกได้ จึงไม่จำเป็นต้อง

ที่จะต้องเปิดหน้าต่างรับลมเหมือนกับเรือนไทยเดิมภาคกลางอีกต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพอากาศภายนอกในปัจจุบันเป็นมลภาวะ

- การออกแบบโดยให้มีช่องเปิดทางด้านทิศเหนือ ซึ่งมีแสงสะท้อนจากท้องฟ้าที่ปราศจากแสงโดยตรงจากดวงอาทิตย์เป็นแสงที่มีประสิทธิภาพ และมีความสม่ำเสมอเกือบตลอดทั้งวัน เหมาะต่อการนำมาใช้ในอาคาร จึงไม่จำเป็นที่จะต้องออกแบบให้อาคารปิดจุ่มเหมือนกับเรือนไทยเดิมภาคกลางไปเสียทั้งหมด
- การทำให้อาคารเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เช่น การนำน้ำและต้นไม้มาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งเป็นเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ที่ว่าด้วยการถ่ายเทความร้อน

4.4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมในงานออกแบบสถาปัตยกรรม ดังนี้

ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการออกแบบ ที่ผ่านมามีพบว่าชาวต่างชาติมีความนิยมในเอกลักษณ์ไทย ในขณะที่ด้วยกันคนไทยส่วนใหญ่มีความนิยมรูปแบบตะวันตก โดยจะเห็นได้จากการที่ชาวต่างชาติมีความประทับใจบ้านทรงไทย ในขณะที่ด้วยกันคนไทยมีความคิดว่าบ้านทรงไทยเป็นอาคารที่เหมือนกับวัดหรือกุฏิ จึงมีความต้องการให้บ้านเป็นแบบตะวันตกมากกว่า ทั้งนี้ เป็นเรื่องของค่านิยมที่แตกต่างกัน

ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ชอบสิ่งของที่นำมาจากต่างประเทศ ชอบวัฒนธรรมตะวันตก และมีความเชื่อว่าการบริโภควัฒนธรรมตะวันตกทำให้ดูเหมือนคนทันสมัย ส่วนคนที่บริโภควัฒนธรรมไทยอยู่แบบไทย ๆ ก็จะกลายเป็นคนไม่ทันสมัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าค่านิยมของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่นิยมบ้านพักอาศัยที่มีลักษณะไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การออกแบบสถาปัตยกรรมไม่มีลักษณะไทย ทั้งนี้ สถาปนิกผู้ออกแบบจำเป็นต้องทำการออกแบบเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้อยู่อาศัยเป็นหลัก จึงเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความต่อเนื่องของลักษณะไทยในงานออกแบบสถาปัตยกรรมขาดหายไป

4.4.7 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษามีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังนี้

- 1) การนำลักษณะไทยภาคกลางไปใช้ในงานออกแบบไม่มีข้อจำกัดที่ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้แล้วสามารถทำให้งานออกแบบมีคุณค่าหรือไม่
- 2) บ้านพักอาศัยที่ก่อสร้างในต่างจังหวัดสามารถออกแบบให้เหมือนกับลักษณะ เรือนไทยเดิมได้ ทั้งนี้ เนื่องจากไม่มีมลภาวะ
- 3) บ้านไทยยุคใหม่ควรเป็นบ้านที่ประหยัดพลังงาน พิกัดสิ่งแวดล้อม เหมาะสมกับ ภูมิอากาศแบบร้อนชื้นของเมืองไทย สามารถแก้ปัญหาตัวแปรต่าง ๆ ได้
- 4) เรือนไทยเดิมภาคกลางมีอัจฉริยภาพที่ได้พัฒนามาจนถึงขีดสุด โดยการเน้น การอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมได้ ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่สภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ทำให้ อัจฉริยภาพของเรือนไทยเดิมภาคกลางได้เปลี่ยนไป
- 5) ผลงานการออกแบบในประเทศไทยทั่วไปที่ผ่านมาผลาญพลังงานของประเทศชาติ ไปมาก ซึ่งถ้าหากมีวิธีการออกแบบที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะสามารถประหยัด พลังงานไปได้ถึง ร้อยละ 50
- 6) วัฒนธรรมการอยู่อาศัยที่ดีจะต้องทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี โดยที่สามารถประยุกต์ วัฒนธรรมการอยู่อาศัยให้เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันได้ เนื่องจาก ในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์มีการสื่อสารผ่านดาวเทียม การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรมการอยู่อาศัยอย่างรุนแรง
- 7) รูปลักษณะเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ง่ายหรือง่ายต่อการรับรู้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปะของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ
- 8) การชื่นชมด้วยความรู้สึก และการชื่นชมด้วยเหตุผล ย่อมมีความแตกต่างกัน
- 9) คุณค่าของความเป็นไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ คุณค่าในความพยายามของคนรุ่นปัจจุบันที่จะสานต่อจากบรรพบุรุษให้เกิด สถาปัตยกรรมไทยยุคใหม่อย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง คือ การช่วยกันทำให้ สถาปัตยกรรมไทยใหม่เกิดขึ้น คุณค่าของผลงานสถาปัตยกรรมหากปกป้องถึง พัฒนาการของงานสถาปัตยกรรมที่ต่อเนื่องจากอดีต ก็ถือว่าเป็นงานที่มีคุณค่า อย่างหนึ่ง

- 10) แนวความคิดของแต่ละคนอาจจะไปส่งเสริมอีกคนหนึ่งได้ การพัฒนาควรจะเป็นลักษณะของแขนงต้นไม้โดยไม่มีสูตรตายตัวว่าใครถูกใครผิด หากมีหลาย ๆ แนวทางก็จะเป็นผลดีต่อผู้บริโภคที่จะเลือกแนวความคิดที่ตรงต่อความต้องการ
- 11) การสอดแทรกลักษณะไทยภาคกลางเข้าไปในงานออกแบบตั้งแต่เริ่มต้น พร้อม ๆ กับการออกแบบประโยชน์ใช้สอยอาคาร เจ้าของบ้านก็จะเกิดการยอมรับผลงานการออกแบบที่มีลักษณะไทยโดยไม่รู้ตัว โดยที่สถาปนิกผู้ออกแบบควรมีความรู้ความเข้าใจทางด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ให้มาก และในขณะเดียวกันจะต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้านสถาปัตยกรรมไทยเดิมให้มากเช่นกัน จึงจะสามารถนำความรู้ทั้งสองประการมาผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย